

הצפיפות של תריסר נפשות בחדר. כש- יבוא החורף ידלוף הגג, הרוחות הנוש- בות בפחים ייצרו מידי לילה סימפונייה אימתנית. לאכול אפשר בחדר של ההר- רים באותה סימטה. שם גם אפשר לשמור את המוצרים במקרר. אין ספק: לא מתים מזה. אפשר לחיות. אבל אי- זה חיים?

אומר שלמה מתתיהו:

„אני לא מאמין שאייסעם יהיה לי בית משלי. אני רוצה לחיות. אני רוצה משפחה. אני רוצה שיהיה לי ילד מ- לי. אני לא יודע איך אני אעשה את כל זה. גורא היינו רוצים עכשיו ילד. אבל איפוא נשים אותו? אני אפילו לא יודע איך נעלה אותו לכאן. עם חבל? „אני מנסה לחשוב על העתיד. אני מקמץ, לא מבזבז כסף. מנסה לחשוב איך לצאת מהבוץ הזה. מיום שהתחנ-

לא רואה אני בוכה, מרוב יאוש. „התחלתי לקבל עצבים מרוב מח- שבות. הלכתי לרופא בקופת-חולים. הוא מלעיס אותי בכדורי ליבריום. כל יום אני אוכל שלושה כדורי ליבריום נגד עצבים. הדאגות האלה יגמרו אותי.“

„לא איכפת מהחוק-

רוצה לחיות!

לפני שנה, זמן קצר אחרי חגיגת הנישואין של שלמה ורחל, פירסם משרד-השיכון תוכנית לשיכון זוגות צעירים.

שלמה מתתיהו רץ מיד להירשם. נ- תונו ענו על כל הדרישות שהציב משרד-השיכון לזכאים לקבל דירה ב- מסגרת התוכנית. אומר שלמה: „הלכ- תי להירשם. ביקשו תעודות. נתתי להם את כל התעודות שביקשו. אחרי כמה

אין סיכוי - אין פתרון רק הרגשת מחנק ויאוש

חודשים קיבלתי אישור. שאני בין אלה שאישרו אותם כזכאים להשתתף בהגרי- לה של הדירות שיבנו לזוגות צעירים. „עכשיו אני יושב ופוחד מה יהיה אם יום אחד אקבל הודעה שעליתי בהגרלה ואני יכול לקבל שיכון לזוגות צעירים. הדירה של 65 מטר מרובע צריכה לעלות כ-60 אלף לירות. מזה אני צריך להכניס „רק“ 20 אלף ל- רות. את השאר מקבלים בהלוואות ומש- כנתות. הבעיה היא מאיפה אני אקח את ה-20 אלף לירות כדי להיכנס לדירה?

תי, זוג מכנסיים אחד לא קניתי. את כל מה שהרווחתי עד היום שילמתי חובות. היתר הלך על כלכלה.

„אני רוצה לצאת מכאן. אני רוצה לחיות כמו בן-אדם. זה מטריף אותי שאני לא יכול לעשות שום דבר נגד זה. בלילות אני לא ישן. אני לא יכול להירדם מרוב מחשבות. מהי יה- יה אייתי ועם אשתי. גם בעבודה אני תופס את עצמי, שאני פתאום יושב וחושב ומתלבט ולא יודע מה לעשות. לפעמים, אני מוריד דמעות. כשאף אחד

„אני חושב שאם יודיעו לי שבאמת זכיתי בהגרלה, אני אצא מדעתי. אני לא יודע מה יהיה. אני חושב שביבאו אותי למצב כזה שלא איכפת יהיה לי- לך לפרוץ כדי להשיג כסף להיכנס לדירה. אם לא אצליח, אז ברגע שה- שיכונים כאן בקרית וולפסון יהיו מוכ- נים - אני אפלוש לשם. לא איכפת לי מהחוק. אני רוצה לחיות. אני אש- בות רעב... אני לא יודע מה אני אעשה. אולי מישהו יכול לתת לי עצה מה אני צריך לעשות כדי שאוכל ל- יות? אני לא מקרה סעד. אני עובד קשה 8 שעות ביום. אבל אין לי שום סיכוי. אני אבוד.“

סכנה ושמה: „זוגות צעירים“

שלמה מתתיהו מייצג את הב- עייה והסכנה המתקראת „זוגות צעירים“. כמוהו ישנם אלפים. ההפגנות, הפלישות, המחאות, הם רק התפרצויות ראשונות של הר געש רותח. העתיד להתפרץ במלוא עוצמתו.

מה קרה כאן בעצם? מדוע צפה הב- עייה ועלתה רק בחודשים האחרונים? האם קודם לא היתה קיימת במדינת- ישראל מצוקת דיור ובעיה של זוגות צעירים?

אין ספק שההסברים המקובלים, על העימות בין מצוקת הדיור של הזוגות הצעירים לבין הפתרונות הקלים וה- מהירים שנתנת המדינה לבעיות הדיור של העולים החדשים; או על המחסור בדיור שנגרם עקב ריבוי העליה - הם הסברים שיש בהם להצביע על מני- עים, אבל לא על גורמים.

בנאיי הדיור המקובלים בישראל, בה נפוצה שיטת הבעלות על הדירה יותר מאשר שכירותה, ניצבו המיד זוגות צעירים, שלא נהנו מתמיכת הורים, בפי- ני מצוקת דיור. מצוקה זו ניתנת היה לפתור בכמה צורות: שכירות בדמי-מפי- תה, או שכירות בשכר חודשי גבוה.

פתרונות אלה כמעט שנעלמו בשנים האחרונות. תוך שלוש שנים עלו דמי השכירות, ללא דמי-מפתח, לפחות פי שניים. במקומות מסויימים, כמו ביר- שלים ובתל-אביב, היה שיעור העליה אפילו פי שלושה. הכנסתם של זוגות צעירים בשנים אלה, לא עלתה באותו שיעור. שמשמע מכך היא תופעה פשו-

הול חשוך עם מקלחת

חיים אבו-חצירה ואשתו יהודית בהול חסון שבכניסה לדירת החדר העלובה שלהם. הול זה משמש גם מקלחת, כשמיתקן חימום מים מותקן ליד דלת הכניסה. נוחיות אין להם בכלל. הם משתמשים בנוחיות בחצר.

או לצאת. נוחיות נמצאת בחצר. כאן מגדלים השניים את תינוקם, אלי, בן חמשת החודשים.

חיים אבו-חצירה עלה עם הוריו ממא- רוקו כשהיה בן שלוש. האב, פועל בנין, אב לתשעה ילדים, התגורר תחילה ביפו. אחר-כך רכש דירה של שני חדרים בשכונת מוצררה בירושלים, שם הת- גוררה כל המשפחה 6 שנים. משם הצליח לעבור לדירה בת שני חדרים במתנה-יהודה.

מגיל 13 נאלץ חיים לצאת לעבוד. הוא עבד כשוליה בבית-הדפוס. אחר-כך בהשפעת הסביבה והמצוקה, נדחף לפשע. „הייתי הכל“, הוא אומר, „גנב, פורץ, מעשרים ובש שנותיו בילה חיים שש שנים בבתי-כלא.“

„ארבע שנים אני עושה הכל כדי לחזור למוטב“, אומר חיים, „אבל אני אשאר המיד תקוע כאן. אני מוכרח לגנוב אם אני רוצה להתקדם ולצאת מכאן. עשיתי הכל כדי לחזור למוטב, אבל הדרך סגורה. אני נשוי, אבא לילד, רוצה לחיות כמו כל אחד. אבל איך אפשר ככה? אני עובד כצבעי. מרוויח 500, 600 לירות בחודש. 700 לירות הכי הרבה. אבל לפעמים אין עבודה בכלל. ירדתי לעבוד בביצורים בסניג. עבדתי במעוים בתעלה. ארבעה חודשים קרעתי את הגוף שלי. הרווחתי טוב. קניתי טל- וויזיה. עכשיו החזרתי אותה. לא היה לי ממה לשלם את התשלומים של 150 לירות לחודש.“

„עכשיו אני לא תופס עבודה. אין חשק לעבוד. אחרי יום עבודה אני חר- זר הנה לסימטא - אין חשק לחיות בכלל. זקנה אחת שגרה כאן יוצאת ומשתיינה כל לילה בדיוק מתחת לחלון שלנו. קמים מוקדם בבוקר כדי לצאת מהבית כבר ולברוה מכל המצב הזה. „אם היה לי בית כמו בן-אדם, אולי היתה תקווה לפחות לבן שלי. אבל אני יודע שמכל הדיבורים האלה שמדברים על זוגות צעירים לא יצא שום דבר. אני ממילא, ממני לא יצא כבר כלום. אבל הבן שלי - אולי יש סיכוי שעוד ממנו יצא משהו? אם יוציאו אותו מתוך הכלובים של הפחים האלה, אולי לפחות ממנו יצא בן-אדם?“

טה: זוג צעיר שהכנסתו המשותפת הי- תה 1000 ל"י בחודש לפני 3 שנים (הרבה מעל לממוצע המקובל) וישלים 250 ל"י עבור דירה. נאלץ כיום לש- לם בעד אותה דירה 5500 ל"י לחודש. במקביל לתהליך כלכלי זה התרחש תהליך סוציולוגי, חשוב לא פחות. בש- נה ה-23 לקיומה של המדינה, מורכבת שכבת הזוגות הצעירים מהדור שגדל יחד עם המדינה. למרות שלא נערכו מחקרים בתחום זה, יודעים סוציולוגים להצביע על תופעה שלא הירבו להת- יחס אליה: הדור המגיע עתה לבגרות ולשלב של בניית משפחה, הוא הדור של אלה שנוולדו בסביבת הקמת המדי- נה. גילאי ה-20 וה-30 של היום, הם אלה המכונים בשם „זוגות צעירים.“ הדור השני, הצברי, של „ישראל הש- ניה“ חסר את הנתונים שיאפשרו לו לחיות חיים עצמאיים. אפילו באותן מס- גרות דלות בהן חיו הוריו. הבעיה בתמיכות היא בעיה של התפוצצות אוכי- לוסין בשכבות העוני של ישראל. בעיה שאיש לא נתן עליה עד כה את דעתו, שתלך ותחריף משנה לשנה.

מצוקה מולידה פשיעה

האמת היא, שהבעיה אינה ניי- תנת לפתרון בשיטת הדיור הקיי- מת בישראל. כדי לרכוש את הדירה הוזלה ביותר, שמחירה בשוק נע כיום בסביבות 40 אלף ל"י, חייב זוג צעיר להרוויח לפחות 70 אלף ל"י ברוטו, מעל מה שנוח לו להוצאות קיום מינימליות. אם לא נוקטים בשיטות של רמאות והי- עלמת מס, הרי משימה של חסכון של 40 אלף ל"י נטו, אחרי הוצאות קיום שוטפות ותשלומי מס, היא משימת חיים. עניין ל-20 שנה לפחות. רק סמלי הוא ששכניו של שלמה מתתיהו בבית המגורים בשכונת הפחים של נחלאת, הם בני זוג המאפיינים בעיית לוואי זו. אלה הם חיים (266) ויי- הודית (23) אבו-חצירה. גם הם גרים בדירת חדר אחד, שכל הנוחיות מותקנת בתוכה. המטבח הוא בפינה בגודל של מטר על מטר וחצי. המקלחת מותקנת ליד דלת הכניסה לחדר, כך שכאשר מישהו מתקלח, אין להיכנס